

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **J. L.**, bytom B.B. proti odporcom **1) M.** bytom B.B. a **2) Slovenskej sporiteľni, a. s.**, so sídlom v B., Tomášikova č. 48, o **vyslovenie neplatnosti právneho úkonu**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I sp. zn. 12 C 26/2008 o dovolaniach navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 389/2014, uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 390/2014 a uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 NcC 41/2014, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 389/2014 **o d m i e t a .**

Dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 390/2014 **o d m i e t a .**

Dovolacie konanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 NcC 41/2014 **z a s t a v u j e .**

Odporcom 1) a 2) nepriznáva právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Navrhovateľka návrhom z 25. februára 2008 sa voči odporcom domáha vyslovenia neplatnosti záložnej zmluvy uzavretej medzi odporcami týkajúcej sa nehnuteľnosti zapísanej na LV č. X. vedenej v Katastri nehnuteľností v B., Správa katastra pre hlavné mesto B., okres B.B., obec B.S.B., katastrálne územie S. parc. č. X. o výmere 508 m² – záhrada, parc. č. X.

o výmere 148 m² – zastavané plochy a parc. č. X. o výmere 39 m² – zastavané plochy a stavby – rodinný dom súp. č. X. stojaci na parc. č. X. a garáž stojaca na parc. č. X., neplatnosti zmluvy o hypotekárnom úvere č. 0630920602 uzavretej medzi odporkyňou 2) a odporcom 1) vo výške 3.975.000,- Sk a určenia, že nevzniklo záložné právo zapísané v zmysle vyššie uvedenej záložnej zmluvy.

Navrhovateľka podaním zo 14. januára 2013, doručeným súdu 15. januára 2015 podala návrh na prikázanie veci inému súdu a zároveň vzniesla námietku zaujatosti sudkyne vec prejednávajúcej.

Súd prvého stupňa uznesením z 24. januára 2013 č. k. 12 C 26/2008 – 169 uložil navrhovateľke povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 66,- Eur za vznesenú námietku zaujatosti podľa položky 17a sadzobníka súdnych poplatkov zák. č. 71/1992 Zb.

Uznesením z 24. januára 2013 č. k. 12 C 26/2008 – 171 uložil navrhovateľke zaplatiť súdny poplatok za návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodov vhodnosti vo výške 16,50 Eur podľa položky 26 sadzobníka súdnych poplatkov zák. č. 71/1992 Zb.

Navrhovateľka proti obom uzneseniam súdu prvého stupňa podala odvolanie, kde medzi iným namietala, že v konaní požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov celkom, prípadne v časti a tiež o ustanovenie advokáta.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 389/2014 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil. Uviedol, že na vecnú správnosť napadnutého uznesenia nemá vplyv skutočnosť, že navrhovateľka požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov, o ktorej žiadosti nebolo v čase rozhodovania odvolacím súdom právoplatne rozhodnuté.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 390/2014 uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne potvrdil. Aj v tomto uznesení uviedol, že na vecnú správnosť napadnutého uznesenia nemá vplyv skutočnosť, že navrhovateľka požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov, o ktorej žiadosti nebolo v čase rozhodovania odvolacím súdom právoplatne rozhodnuté.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 21. mája 2014 sp. zn. 2 NcC 41/2014 rozhodoval aj o námietke zaujatosti vznesenej navrhovateľkou voči konajúcej sudkyňi vo veci Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 2 Co 26/2008, ako aj o návrhu navrhovateľky na prikázanie veci inému súdu podaním zo 14. januára 2013. Konajúcu sudkyňu JUDr. Beátu Bizoňovú nevylúčil z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 26/2008. Návrhu navrhovateľky na prikázanie veci inému súdu podľa § 12 O.s.p. nevyhovel.

Proti všetkým trom uzneseniam odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie z dôvodu, že vo veciach Krajského súdu v Bratislave rozhodovala nie nestranná sudkyňa. Zákonná sudkyňa si nesplnila oznamovaciu povinnosť podľa § 15 O.s.p. a neoznámila skutočnosti, pre ktoré je vylúčená. Uviedla, že so sudkyňou sa osobne pozná, rozhoduje v jej pracovných veciach o opravných prostriedkoch, stretla sa s ňou opakovane na pracovných poradách, osobne s ňou konzultovala vo veciach o uznanie cudzích rozhodnutí a preto vznikajú pochybnosti o jej nestrannosti a nezaujatosti v jej súkromných veciach. O tom, že rozhoduje v týchto veciach sa dozvedela až dňom doručenia predmetných rozhodnutí. Z uvedených dôvodov žiadala napadnuté rozhodnutia zrušiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.) a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolania navrhovateľky voči uzneseniam Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 389/2014 a z 21. mája 2014 sp. zn. 2 Co 390/2014 nie sú prípustné a pre dovolanie voči Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 NcC 41/2014 nie sú splnené podmienky za ktorých môže konať vo veci.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolateľkou napadnuté uznesenie

ale nevykazuje znaky niektorého z nich, preto jej dovolanie podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal i otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. V zmysle § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku aj uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Existencia väd v zmysle § 237 písm. a/ až f/ O.s.p. nebola v dovolaní namietaná a v dovolacom konaní nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania z týchto dôvodov nie je daná.

So zreteľom na dovolateľkou vytýkané nesprávnosti sa dovolací súd osobitne zameral na posúdenie, či vo veci rozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

V zmysle citovaného ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p. dôvodom prípustnosti dovolania je aj to, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. Rozhodovanie vylúčeným sudcom je vadou konania majúcou za následok jeho zmätočnosť.

Základné právo na súdnu ochranu je základným právom na spravodlivý proces, ktoré tvorí jeden z významných princípov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy). Právo na spravodlivý

proces je subjektívne verejné právo každého účastníka občianskoprávneho konania voči štátu, ktorého podstata spočíva v tom, že štát je povinný zabezpečiť každému účastníkovi právo na spravodlivý výsledok konania.

Z obsahu základného práva na spravodlivý proces je potrebné vyzdvihnúť to, že spravodlivý proces sa vedie tak, aby v žiadnom prípade zásadným spôsobom nezvýhodňoval niektorého účastníka konania oproti iným účastníkom konania, t. j. aby sa zachovala „rovnosť zbraní“, tak ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu. Ústavný súd formuloval požiadavku rovnosti zbraní okrem iného aj v tom zmysle, že „žiadne ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nemožno vykladať a uplatňovať v konaní pred súdom tak, aby niektorý z účastníkov bol zvýhodnený na úkor druhého účastníka pri uplatňovaní práv alebo aby mal priaznivejšie postavenie pri prerokovávaní a rozhodovaní vecí“ (I. ÚS 59/00, I. ÚS 114/08)] a Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Szabovicz c. Švédsko, 1959).

Základné právo na spravodlivý proces je v súlade s čl. 46 ods. 4 ústavy najvýznamnejším interpretačným hľadiskom pre všetky ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva ústavná povinnosť každého všeobecného súdu vykladať a používať normy Občianskeho súdneho poriadku v súlade s princípmi a obsahom základného práva na spravodlivý proces. Okrem toho je táto interpretácia a aplikácia povinná rešpektovať princíp materiálneho právneho štátu, a teda materiálne chápanie spravodlivosti, tak ako to je vyjadrené v čl. 1 ods. 1 ústavy a v § 1 O.s.p.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi. Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné

účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.

V súvislosti s uvedeným treba uviesť, že základné právo na spravodlivý proces je za určitých presne vymedzených podmienok definovaných ústavou alebo zákonom obmedziteľné. K takému zákonnému obmedzeniu tohto základného práva dochádza aj v dôsledku rozhodnutia o vylúčení sudcu z prejednávania a rozhodnutia veci podľa § 14 ods. 1 OSP. Takéto rozhodnutie je bezpochyby výnimkou zo základného práva na spravodlivý proces a jeho obsahu, ktorý tvorí aj základné právo na nestranný súd alebo na nestranného sudcu.

Sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (§ 14 ods. 1 O.s.p.). Na súde vyššieho stupňa sú vylúčení i sudcovia, ktorí rozhodovali vec na súde nižšieho stupňa, a naopak. To isté platí, ak ide o rozhodovanie o dovolaní (§ 14 ods. 2 O.s.p.). Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach (§ 14 ods. 3 O.s.p.).

Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebránila v danom prípade dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g/ O.s.p., posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd (R 59/1997).

Aj keď zákon v § 14 ods. 1 O.s.p. spája vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania vo veci nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou, ale aj vtedy, ak možno mať čo i len pochybnosť o ich nezaujatosti, nemožno prehliadať, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z významnej ústavnej zásady, že nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Vzhľadom na to možno vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci len celkom výnimočne a len zo skutočne závažných dôvodov, ktoré sudcovi zjavne bránia

rozhodnúť v súlade so zákonom, objektívne, nezaujato a spravodlivo. Samotný subjektívny názor účastníka konania, že v osobe určitého sudcu sú dané okolnosti vylučujúce ho z prejednávania a rozhodovania veci, nezakladá ešte bez ďalšieho dôvod pre legitímne obavy z jeho nestranného a nezaujatého rozhodovania.

Z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právnu relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to:

1. k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo
2. k účastníkom konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo
3. k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2.

Rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O.s.p. predstavuje výnimku z významnej ústavnej zásady, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 prvá veta Ústavy Slovenskej republiky). Vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno preto len celkom výnimočne a to zo skutočne závažných dôvodov, ktoré sudcovi zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom, objektívne, nezaujato a spravodlivo. O taký prípad, kedy by bolo potrebné sudcu vylúčiť, však v tejto veci nejde.

Pre vylúčenie sudcu, resp. sudcov z prejednávania a rozhodovania veci, ako už Najvyšší súd Slovenskej republiky neraz zdôraznil, nie je postačujúca samotná domnienka účastníka konania o možnej neobjektívnosti sudcu, resp. sudcov. Tvrdenie navrhovateľky o negatívnom vzťahu sudcu k navrhovateľke vyplývajúcom z ďalších vzťahov,

ktorý sa mal prejaviť nezákonným procesným postupom krajského súdu, vyjadruje iba subjektívny názor navrhovateľky.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávanej veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého slovenský preklad bol vyhlásený v oznámení Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Zb., ďalej len „dohovor“) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný súd zriadený zákonom. Súvislosťou medzi súdom, ktorý je založený na zákone, a jeho nezávislosťou, ako to vyjadruje článok 6 ods. 1 prvá veta dohovoru („každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“), garantuje tento dohovor v celoeurópskom rozmere súčasne sudcovskú nezávislosť aj právo na zákonného sudcu. Ústavná úprava súdnej a inej právnej ochrany v Slovenskej republike garantuje obdobne vyjadrené právo na spravodlivý proces [čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ktorá je uvedená ústavným zákonom č. 23/1991 Zb., ďalej len „listina“; čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uverejnenej pod č. 460/1992 Zb., ďalej len „ústava“, ktoré články dávajú každému možnosť (právo) domáhať sa /zákonom/ ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v /zákonom/ určených prípadoch na inom orgáne /Slovenskej republiky/], do ktorého tiež zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 listiny; čl. 48 ods. 1 ústavy, ktoré články postulujú, že nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi a že príslušnosť súdu ustanoví zákon). Ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadruje zhodu (totožný zámer) na sudcovskú nezávislosť a právo na zákonného sudcu s právnym režimom podľa dohovoru (v obsahu týchto práv podľa dohovoru a podľa ústavy nemožno vidieť zásadnú odlišnosť). Potom platí, že v určitej právnej

veci má rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento *zákonný sudca* by sa už v ďalšom priebehu konania - pokiaľ by k tomu nebol daný zákonny dôvod - meniť nemal. Inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, ktorý predstavuje výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, stanovuje, aby zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov bol zákonny sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Sledovaný cieľ, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlišiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). O subjektívnej kategórii vyjadrujúcej vnútorný psychický vzťah sudcu k prejednávanej veci vypovedá sudca. Sudca, ktorý sa cíti subjektívne zaujatý, musí náležite konkrétnymi dôvodmi odôvodniť tvrdený vzťah k účastníkom, k veci alebo zástupcom, či vzťah k účastníkovi, jeho zástupcovi alebo prejednávanej veci prekročil vzťah neutrálny a nadobudol charakter bližšieho pozitívneho, či negatívneho vzťahu.

Z obsahu dovolania navrhovateľky vyplýva, že sudkyňa prejednávajúca vec na Krajskom súde Bratislava (JUDr. Mária Hajdínová) neoznámila skutočnosti, pre ktoré je vylúčená. Skutočnosti, že so sudkyňou sa osobne pozná, rozhoduje v jej pracovných veciach o opravných prostriedkoch, stretla sa s ňou opakovane na pracovných poradách, osobne s ňou konzultovala vo veciach o uznanie cudzích rozhodnutí a preto vznikajú pochybnosti o jej nestrannosti a nezaujatosti v jej súkromných veciach, nie sú skutočnosťami, ktoré by vzbudzovali pochybnosti o objektivite sudcu a preto nemôžu založiť pochybnosti o objektivite rozhodovania.

Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky je známe, že navrhovateľka je sudkyňou Okresného súdu Bratislava III, je preto v súlade so zákonom, že sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Mária Hajdínová v rámci plnenia si svojich pracovných povinností (ale aj ostatní sudcovia Krajského súdu v Bratislave) rozhoduje o rozhodnutiach súdu nižšieho stupňa a tým aj o rozhodnutiach, ktoré vydala navrhovateľka. Táto skutočnosť, ako ani skutočnosť, že dochádza k stretu navrhovateľky a sudkyne na pracovných aktivitách súdov, prípadne k akademickej polemike, prípadne stanoviskám k právnym problémom v pracovnej oblasti nenapĺňa znaky uvedené v § 14 O.s.p.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikáť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done,

it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len také obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Je potrebné brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu a interakcie medzi členmi spoločnosti; preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prerokovania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESJP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranné (porovnaj napr. I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESJP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu

objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že námietka navrhovateľky o existencii procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. g/ O.s.p. nie je opodstatnená.

Navrhovateľka dovolaním napadla aj uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2014 sp. zn. 2 NcC 41/2014.

Z ustanovenia § 16 ods. 1 tretia veta O.s.p. vyplýva, že o tom, či je sudca vylúčený, rozhodne nadriadený súd v senáte.

Podľa § 12 ods. 3 O.s.p. o prikázaní veci rozhoduje súd, ktorý je najbližšie spoločne nadriadený príslušnému súdu a súdu, ktorému sa vec má prikázať.

V danom prípade dovolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým Krajský súd v Bratislave ako súd nadriadený Okresnému súdu Bratislava I (nie ako súd odvolací) rozhodol o námietke zaujatosti voči sudkyňi Okresného súdu Bratislava I (§ 16 ods. 1 O.s.p.) a o návrhu na prikázanie veci inému súdu podľa § 12 O.s.p.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 10a ods. 1 O.s.p. o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov ako odvolacích súdov rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky.

V ostatne citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku je upravená funkčná príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky tak, že tento súd je príslušný rozhodovať o dovolaniach vtedy, ak je dovolaním napádané rozhodnutie krajského súdu vydané v odvolacom konaní. Zhodne s tým je podľa § 236 ods. 1 O.s.p. spôsobilým predmetom

dovolania len právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, teda rozhodnutie vydané v konaní o odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa.

Rozhodovanie krajského súdu o námietke zaujatosti podľa § 16 ods. 1 O.s.p., ako aj o prikázaní veci inému súdu (§ 12 ods. 2 O.s.p.) nemožno považovať (zamieňať) za rozhodnutie odvolacieho súdu. Krajský súd v konaní o námietke zaujatosti, prípadne o prikázaní veci inému súdu rozhoduje ako nadriadený súd príslušnému okresnému súdu. Keď rozhoduje o tom, či sudca okresného súdu je alebo nie je vylúčený, koná tak nie na základe odvolania, ale na základe zákonom predpokladaného postupu. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Rozhodovanie krajského súdu ako súdu nadriadeného sa deje v zmysle organizačných vzťahov vo vnútri sústavy súdov, teda nie v rámci inštančných vzťahov; na tieto zásadné rozdiely napokon veľmi jasne upozornil aj Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo 14. januára 2004 sp. zn. III. ÚS 164/03. To isté sa platí ak ide o rozhodovanie o návrhu na prikázanie veci inému súdu podľa § 12 O.s.p.

Podľa § 103 O.s.p. kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví (§ 104 ods. 1 prvá veta O.s.p.).

Z doposiaľ uvedeného je zrejmé, že Najvyšší súd Slovenskej republiky nie je funkčne príslušný na rozhodovanie o dovolaní, ktorým bolo napadnuté predmetné uznesenia krajského súdu ako nadriadeného súdu, lebo sa tu nejedná o rozhodnutia, ktoré by boli vydané v odvolacom konaní. Rozhodnutie nadriadeného súdu vydané v konaní o vylúčení sudcu (§ 16 ods. 1 O.s.p. a § 12 O.s.p.) je síce rozhodnutie konečné, ale je vynesené mimo rámca inštančného postupu; v takomto prípade krajský súd nekonal ani ako súd prvého stupňa a ani ako súd odvolací. Proti takému rozhodnutiu zákon nepripúšťa žiadny opravný prostriedok, teda ani dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok účastníka. Vyslovený záver o chýbajúcej funkčnej príslušnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky platí preto i v prípade, že podanie navrhovateľky – opravný prostriedok by sa neposúdil ako dovolanie,

ale ako odvolanie. Ďalším záverom, ktorý z takéhoto stavu vyplýva, je, že nejestvuje žiadny funkčne príslušný súd, ktorý by mohol o takomto opravnom prostriedku rozhodnúť. Tieto závery sú v úplnej zhode s konštantnou judikatúrou zaujatou k danej otázke (porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 20/97, publikované v časopise Zo súdnej praxe v čísle vydania /zväzku/ 4 ročník 1998 na strane 81, uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo176/2009 z 13. novembra 2009 a sp. zn. 1 Cdo 63/2010 z 28. mája 2010).

So zreteľom na to, že dovolanie navrhovateľky smeruje proti takému uzneseniu krajského súdu, kde nie je daná funkčná príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (a ani žiadneho iného súdu) o nich rozhodovať, nezostalo iné riešenie, než aby pre uvedený neodstrániteľný nedostatok podmienky konania bolo konanie o týchto opravných prostriedkoch v zmysle § 104 ods. 1 v spojení s § 243c O.s.p. zastavené. Rešpektovanie citovanej platnej procesnoprávnej úpravy je postupom, ktorý je založený na čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. že štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2010 č. k. IV. ÚS 389/2010-14).

Pri rozhodovaní o trovách dovolacieho konania dovolací súd zohľadnil, že navrhovateľka nebola v dovolacom konaní procesne úspešná a nevzniklo jej právo na náhradu trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.); vzal tiež na zreteľ, že v dovolacom konaní procesne úspešní odporcovia 1) a 2) nepodali návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Navrhovateľka z procesného hľadiska zavinila, že sa konanie o dovolaní muselo zastaviť a preto jej vznikla povinnosť nahradiť odporcom 1) a 2) trovy tohto konania. Najvyšší súd odporcom 1) a 2) však nepriznal náhradu trov tohto zastaveného konania, lebo nepodali návrh na rozhodnutie o priznaní tejto náhrady (§ 243b ods. 5 prvá veta v spojení s § 224 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 19. augusta 2015

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Vanda Šimová